

לראותה, וכמו שנאמר בנביא יחזקאל
 "ונוסרו כל הנשים, ולא תעשינה כזמתכנה"
 — כי כשיראו כל זאת, ישמרו עצמן יותר
 מזנות.

גמרא:

ודנה הגמרא:

מנא הני מילי? (7) — מנין למדו חכמים
 שהשקאת סוטה הנעשית בבית המקדש,
 צריכה להיעשות ע"י סנהדרין הגדולה של
 ע"א דיינים ולא די בסנהדרין של כ"ג.

ומשנינן: אמר רב חייא בר גמדיא, שאמר
 בשם רבי יוסי בר חנינא: אתיא "תורה
 תורה", לומדים זאת בגזירה שוה מן המילה
 תורה.

שהרי כתיב הכא, נאמר בפרשת סוטה —
 "ועשה לה הכהן את כל התורה".

וכתיב התם, נאמר בפרשת זקן ממרא — "על
 פי התורה אשר יורוך".

ולומדים בגזירה שוה מן המילה "תורה"
 המופיעה בשניהם:

מה להלן — כמו שלגבי זקן ממרא, דנים
 אותו בשבעים ואחד, אף כאן, לגבי סוטה,
 דנים אותה בסנהדרין בשבעים ואחד.

ומאיימים עליה:

ואם נפרמו הבגדים — נפרמו, ולא איכפת
 לנו שמתגלה גופה.

עד שהוא מגלה את ליבה. וכן סותר את
 שיערה מקליעתו.

וכל זאת כדי לביישה ולנוולה.

רבי יהודה אומר —

אם היה לבה נאה — לא היה מגלהו, ואם היה
 שיערה נאה, לא היה סותר, משום שאנו
 חוששים להרהור עבירה של הסובבים.

אם היתה האשה מתכסה בבגדים לבנים,
 מכסה אותה הכהן בשחורים.

אם היה עליה כלי זהב,

ב-ז וקטליאות, סוג תכשיט המקיף את הצוואר,
 או נזמים וטבעות, מעבירים ומסירים אותם
 ממנה, וכל זאת כדי לנוולה — בכדי שתודה.

ואחר כך מביא הכהן חבל מצרי, חבל
 העשוי מהסיב שגדל סביב הדקל, וקושרו
 על בגדיה למעלה מדריה, כדי שלא יפלו
 בגדיה לארץ.

וכל אדם הרוצה לבוא ולראות, חוץ מעבדיה
 ושפחותיה שאינם רשאים לבוא לראות,
 מפני שלבה גם בהן, כלומר, שהיא תתעודד
 מנוכחותם ולא תודה אם אכן זינתה — ואנו
 רוצים שתודה ושלא ימחה שם המפורש
 לתוך המים — וכל הנשים, מותרות לבוא

אחד, אולי מספיק ב"ד של כ"ג. ומבואר ברש"י
 דהא פשיטא דבעינן ב"ד לכה"פ של כ"ג, ולא די
 שתבוא אל הכהן מיד אחר שב"ד שבעירה קבלו
 את העדות. וצ"ע מנין לרש"י לפני הג"ש

שהוא מגלה את לבה", מבואר שמתכוון הכהן
 לקרוע ולא רק שאינו חושש אם נקרעו.

7. ברש"י פי' את שאלת הגמרא מנין שצריך עד

נטמאה, מתייחסת לזמן שעדיין לא מחקו את שם המפורש המופיע במגילת סוטה, שאז אין מנחמים אותה אלא מפחידים אותה כדי שלא למחוק את השם המפורש. אבל לאחר שכבר מחקו את המגילה לתוך המים, אזי אדרבא, מנחמים ומרגיעים אותה שלא תחשוש, בכדי שלא תודה שהיא טמאה אם באמת היא טהורה, ויצא לעז על משפחתה. ואומר לפני דברים וכו'.

תנו רבנן: אומר לפני הכהן דברים של הגדה, ומעשים שאירעו, ומובאים בכתובים הראשונים.

כגון, למה שרומז הכתוב במשלי "אשר חכמים יגידו, ולא כחדו מאבותם", שפסוק זה רומז על יהודה וראובן, שחטאו והודו בחטאם.

יהודה הודה במעשה תמר, כשאמר "צדקה ממני" ולא בוש, מה היה סופו? — נחל חי העולם הבא.

וכן ראובן הודה⁽⁹⁾ במעשה בלהה, ולא בוש, מה היה סופו? — נחל חי העולם הבא.

ואף האשה, כדאי לה שתודה שחטאה, ובזה תזכה.

ורמינהו, מקשה הגמרא סתירה למשנתנו מדברי הברייתא: מדוע המשנה מציינת שמאיימין עליה שתודה שנטמאה ולא תשתה, ולא מציינת שגם מנחמים אותה ומרגיעים אותה שלא תחשוש אם היא טהורה.

וכמו שמצינו בברייתא: בדרך שמאיימים עליה שלא תשתה, כך מאיימים עליה שתשתה.

וכך אומרים לה: בתי, אם ברור לך הדבר שטהורה את ולא נטמאת, עמדי על בוריך — סמכי על ידיעתך שאת נקייה מעוון, ושתי את המים ללא חשש, לפי שאין מים חמרים — מי סוטה דומין אלא לסם יבש שמונח על בשר חי, שאם יש שם מכה בבשר, מחלחל הסם ויורד לגוף.

אבל אם אין שם מכה, אינו מועיל ואינו מזיק כלום, ומדוע לא ציינה זאת המשנה.

ומשינן — לא קשיא.

כאן, קודם שנמחקה מגילה.

כאן, לאחר שנמחקה מגילה.⁽⁸⁾

כלומר, המשנה שהזכירה רק את האיום אם

שותה הזכיר את זה שאומרים לה בתי אם ברור לך וכו'. ומבואר דס"ל להר"מ שהדין שמאיימים עליה שתשתה, לא נאמר אלא כאשר אינה רוצה לשנות וכבר נמחקה המגילה, אבל בסתם אשה אין אומרים לה כלום לאחר שנמחקה המגילה.

9. בפשטות לשון הפסוקים מבואר שראובן שכב עם בלהה, אבל כבר אחז"ל דח"ו שראובן חטא, אלא שהחליף יצועי אביו והעביר מטנו לאהל

שוודאי צריך ב"ד של כ"ג. ואפשר לומר, כיוון שהשקאת סוטה היא כדיני נפשות, ברור שצריך ב"ד, לכה"פ של כ"ג, וכל הנדון הוא רק מנין שצריך ב"ד של שבעים ואחד.

8. ברמב"ם לא הוזכר הדין שמאיימין עליה שתשתה לאחר שנמחקה המגילה בסדר השקאת סוטה בפ"ג, ורק בפ"ד, כדיני אשה שאמרה איני

ומה שברך של יהודה וראובן?

ותמחה הגמרא: מה היא השאלה "מה שברך"? —

כדקא אמרינן:

הרי נאמר כבר שברך, שזכו לחיי העולם הבא.

אלא מבארת הגמרא, מה שברך של יהודה וראובן בעולם הזה —

שזכו כמו שכתוב באיוב "להם לברם ניתנה הארץ, ולא עבר זר בתוכם".

והיינו, ראובן זכה שנטל חלק ונחלה בארץ לפני כולם, ויהודה זכה למלכות, שניתנה רק לבני יהודה, ולא לזרים.

ומקשינן — בשלמא ביהודה, אשכחן דאודי — מצינו בפסוק שהודה

דכתיב — "ויכר יהודה ויאמר: צדקה ממני".

אלא ראובן — מנא לן דאודי? מנין שהודה בחטאו.

ומשינן — דאמר רב שמואל בר נחמני, אמר בשם רבי יוחנן.

מאי דכתיב "יחי ראובן ואל ימות, וזאת ליהודה"? מהו הלשון "וזאת" שנאמר לפני ברכת משה ליהודה? —

כל אותן שנים שהיו ישראל במדבר, והיו עמם עצמות השבטים, היו עצמותיו של יהודה מגולגלים בארון, שהרי נידה את עצמו, כשאמר לאביו — וחטאתי לך כל הימים!

עד שעמד משה, ובקש עליו רחמים, אמר לפניו: רבונו של עולם! מי גרם לראובן שהודה שחטא? — יהודה! על ידי כך שהודה במעשה תמו, וגרם לראובן שאף הוא יודה.

וזהו "וזאת ליהודה", כלומר, הודאת ראובן, המוזכרת קודם לכן, היתה אודות להודאתו של יהודה.

ואז ממשיך משה רבנו ואומר, כיון שכן — שמע ה' קול יהודה!

על אבריה לשפא — חזרו אבריו של יהודה למקומם, שהתחברו יחד, ופסקו מלהתגלגל.

ולא הוה קא מעיילין ליה למתיבתא דרקיעא. אבל עדיין לא עלתה נשמתו לישיבה של מעלה.

המשיך משה רבנו להתפלל "ואל עמו תביאנו".

העלו את נשמתו לבי"ד של מעלה.

ולא היה קא ידע משקל ולמיטרא בשמעיתתא בחדי רבנן — ועדיין לא היה יהודה יודע לבוא במשא ומתן עם תלמידי הישיבה של מעלה.

להוציא שם רע — מפני דרכי שלום. שהרי מטרת האיום בכדי שלא למחוק את השם המפורש. ועיקר מחיקת השם המפורש הוא

לאה. ועיין בר"מ שכתב כי כשאומרים לפניו את מעשה ראובן, מספרים זאת כפשוטו של מקרא. ומכאן הוכיח הרמ"א בתשו' [סי' יא'] שמותר

הוסיף משה והתפלל — "ידי רב לו".

אם אמרה טמאה אני וכו':

שמעת מינה — מדברי המשנה שאמרה שכותבת שובר על כתובתה, נלמד שכותבין **שובר**,⁽¹¹⁾ בכל פעם שהלוה משלם את חובו, ואין דורשין מהמלווה לקרוע את השטר.

אך עדיין לא הוה קא סלקא ליה שמעתתא אליבא דהלכתא.

לא זכה שדבריו יתקבלו.

הוסיף משה והתפלל "ועזר מצריו תהיה".

וזה שלא כדעת רבי יהודה, שסובר [ב"ב קע ב] שאין כותבין שובר, אלא המלווה צריך לקרוע את השטר. שאם לא כן, יצטרך הלוה לשמור את השובר כל ימיו.

מכל מקום, בכרייתא זו מבואר, שבפסוק "וזאת ליהודה", נרמז שראובן הודה במעשה בלהה.

אמר אביי: תני, מקרעת. — אין להוכיח מכאן כלום, אלא אפשר לגרוס במשנה במקום שוברת כתובתה — מקרעת כתובתה, והיינו כדעת רבי יהודה.

ומקשינן — **בשלמא יהודה דאודי, כי היכי דלא תשרף תמר** — יהודה הודה שפיר, בכדי למנוע מתמר להישרף, שלולי הודאתו היו סבורים שזינתה.

אמר ליה רבא: והא שוברת קתני!

אלא ראובן, למה ליה דאודי — מדוע הודה?

הלוא הגירסא הנכונה במשנה היא — שוברת כתובתה, ואין לשנות את הגירסא, וחוזרת הראיה שדעת המשנה שכותבים שובר.

והא אמר רב ששת: חציף עלי דמפרט חטאיה — חציף בעיני מי שמפרסם חטאיו, ואינו בוש בדבר.

אלא אמר רבא — גם אם הגירסא היא "שוברת כתובתה", אפשר לדחות את הראיה, **דבמקום שאין כותבים כתובה עסקינן**, ולהעמיד את המשנה במקום שאין

ומשנינן — **כי היכי דלא ליחשדו אחוהי בחדיה**⁽¹⁰⁾ —

ראובן הודה בכדי שידעו על כל שאר אחיו שהם לא אלו שחטאו, ולא יחשדו בכל אחד מאחיו מספק.

בהם, וא"כ כל אחד מהם חשד באחיו האחרים, שהרי כל אחד ידע שהוא לא זה שחטא, ואם לא היה ראובן מודה בגלוי, היו אחיו ממשיכים לחשוד זה בזה.

11. בתוס' הקשו שאין מכאן שום הוכחה, שהרי בעלמא בלוה ומלווה, שייך לומר שאין כותבין שובר אלא הלווה אינו משלם עד שיקרעו את השטר, אבל בנד"ד הרי אין האשה מקבלת את

כדי להשכיך שלום בין איש לאשתו, וא"כ וודאי שיותר להוציא שם רע בכדי להשכיך שלום. וע"ש.

10. בספר מנחת חנוך מצוה שע"ד הקשה, אם משום טעם זה. לא היה צריך ראובן אלא להודות בצנעא בפני אביו, שהוא זה שחשד, ומדוע הודה בכך ברבים. וצ"ע. ואולי אפשר לתרץ, שגם שאר האחים ידעו שאביהם חושד

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מסייעין את העדים שמעידים על אדם שחייב מיתה ממקום למקום, ומלשכה ללשכה, כדי שתיטרף דעתן עליהם, ויחזרו בהם אם הם שקרנים.

שם משקיין את הפוטות וכו':

ומקשינן — בשלמא פוטות, משקיין אותן בשער נקנור, שהוא הכניסה לעזרה, דכתיב "והעמיד הכהן את האשה לפני ה'".

ו"לפני ה'", הכונה היא למקום שהוא חלק מתחום העזרה, אלא שאינו והעזרה הוא מהגבול החיצוני של קירות העזרה, ושער ניקנור הוא בתוך כותל העזרה, ונמצא שהוא בתוך תחום העזרה, אלא שלא התקדש בקדושת העזרה, כדי שיוכלו לבוא ולעמוד שם מחוסרי כפרה, וכו' נכנסים ויוצאים לעזרה.

מצורעים נמי, גם הם עומדים שם כשמוזים עליהם לטהרם, דכתיב — לפני ה'.

אלא יולדת, שגם עליה אומרת המשנה שעומדת בשער העזרה, שהוא שער נקנור —

מנהג לכתוב כתובה, אלא סומכים על תקנת בי"ד המחייבת כתובה, ולכך חייבת לכתוב שובר, שהרי אין כתובה שאפשר לקרוע אותה.

ואם אמרה טהורה אני, מעלים אותה לשער מזרח:

ומקשינן: מעלים אותה?

א-ii התם קיימא — והרי קודם לכן האשה כבר היתה ליד שער ניקנור. שהרי הביאה ללשכת הגזית לסנהדרין, שהם סמוכים לשער ניקנור, וא"כ מהו "ומעלים אותה לשער נקנור".

ומשינן — דמסקינן לה, ומחתינן לה — נכון שהעלוה קודם לכן ללשכת הגזית, אך לאחר מכן מורידים אותה שוב לתחתית הר הבית.

והטעם — כדי ליגעה, לגרום לה שתודה אם באמת נטמאה.

וכמו שמצינו דין זה לגבי עדי נפשות —

דתניא:

שאשת איש שזינתה, יכולה לדרוש מבעלה שיגרשנה.

ומה שמבואר בתוס' בזבחים שאין הבעל חייב ליתן לה גט, ודי בכך שיפרוש ממנה, היינו דווקא אם אינה דורשת גט, אבל אם דורשת גט חייב ליתן לה, שהרי אם בכל אופן אינו חייב ליתן לה גט, מה אמרו התוס' שיעכב הגט עד שתביא את הכתובה, הרי בכ"א יכול לעשות זאת גם אם תביא את הכתובה. ועיין שם ברע"א שדחה את הראיה הנ"ל באופן פשוט. ע"ש.

הכתובה, ואם לא נכתוב שובר יכולה היא לומר שאבדה לה הכתובה, ואחר שיגרשנה תביא את הכתובה ותתבע. ולכן מוכרחים לכתוב שובר.

ותי' שאם בעלמא אין כותבין שובר אלא קורעים את השטר, אף כאן לא היו עושים כן. והיה הבעל מעכב את נתינת הגט לאשתו עד שתביא את כתובתה ותקדע אותו, וא"כ מזה שאמרה המשנה שכותבים שובר, ראייה שתמיד כותבים שובר.

ובתשו' רע"א [סוף דו"ח] כ' עפ"ז להוכיח